

képes
Földrajzi atlasz

5-10. osztályosok számára

MZAIK

Kontinensvándorlás · A Föld és a légkör szerkezete

13700 millió éve
 ósrobbanás
 4500 millió éve
 a Nap és a Föld kialakulása
 3500 millió éve
 az élet megjelenése
 Ősidő
 500-600 millió éve
 a többségi élet kialakulása

150 millió év múlva

napjainkban

94 millió éve

195 millió éve

255 millió éve

514 millió éve

Exoszféra:

Hőmérséklete átlagosan 1000 °C.

Termoszféra (ionosféra):

Felső határa 600-700 km. Hőmérséklete elérheti a 800-1000 °C-ot is.

Mezoszféra:

Felső határa 80-85 km, ahol -100 °C körüli a hőmérséklet.

Sztratoszféra:

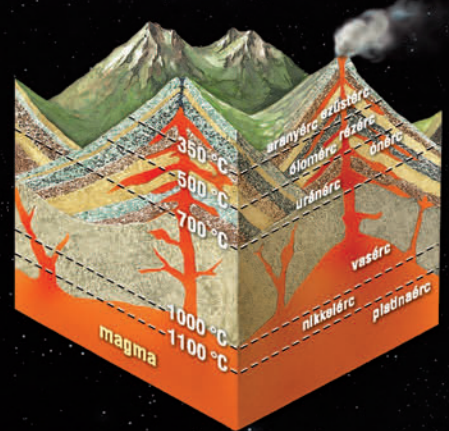
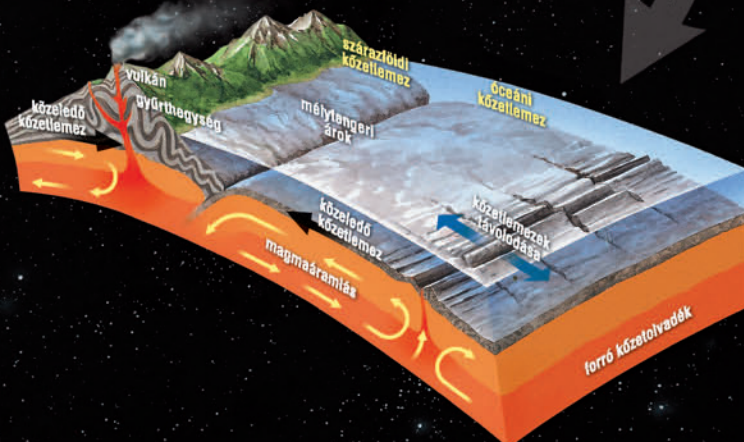
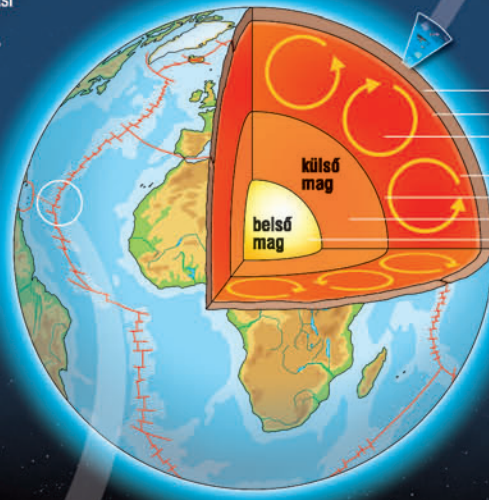
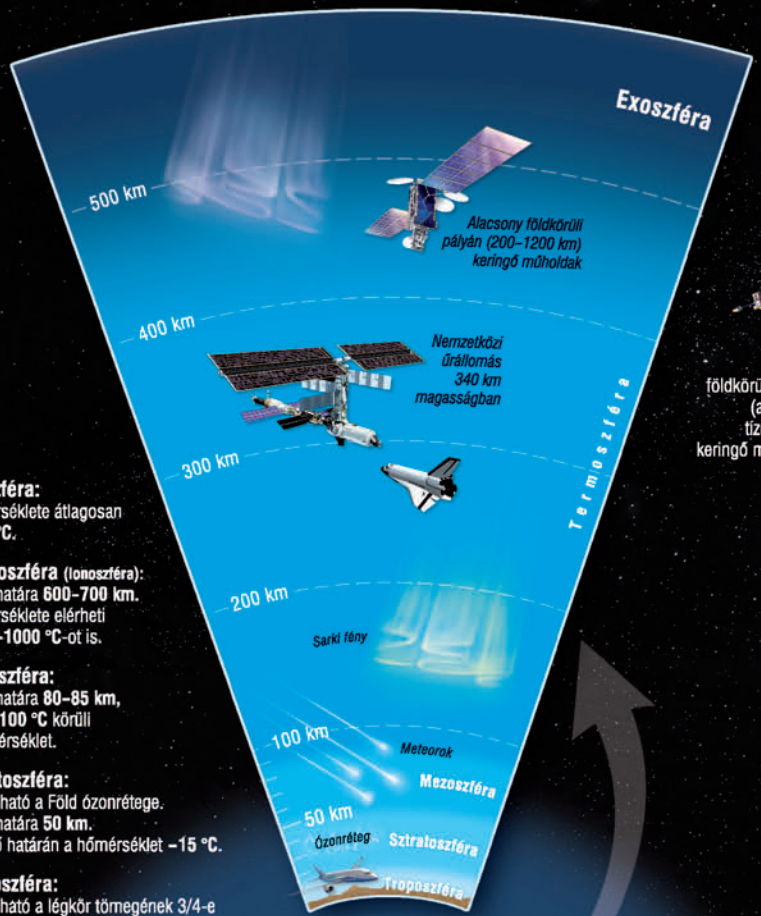
Itt található a Föld ózonzónája. Felső határa 50 km. A felső határán a hőmérséklet -15 °C.

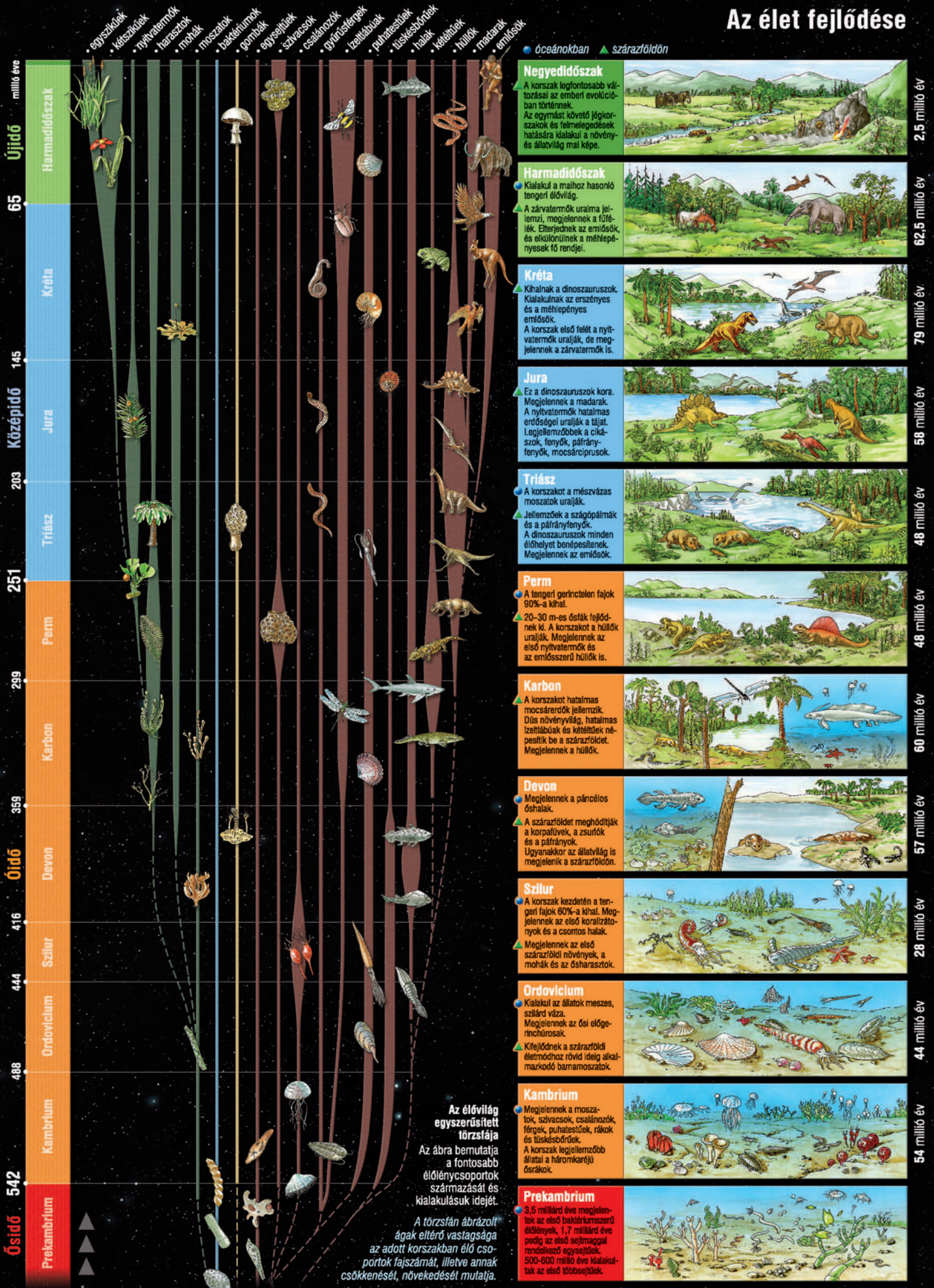
Troposzféra:

Itt található a légkör tömegének 3/4-e és a Föld teljes vízgőzkészlete. Itt játszódnak le az időjárási jelenségek. Felső határa átlagosan 11 km. Itt a hőmérséklet -50 °C és -90 °C között.

A kőzetlemez tengerszint alatti része

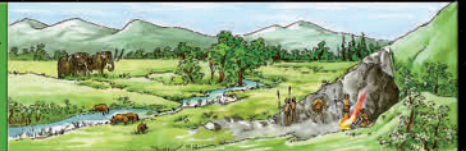
A kőzetlemez tengerszint fölül emelkedő része

Negyedidőszak

A korszak legfontosabb változásai az emberi evolúcióban történnek. Az egymást követő jégkorszakok és felmelegedések hatására kialakul a növény- és állatvilág mai képe.

2,5 millió év

Harmadidőszak

Kialakul a maihoz hasonló tengeri élővilág. A zárvatermők uralma jellemzi, megjelennek a fűfélék. Elterjednek az emlősök, és elkülönülnek a méhlepényesek fő rendjei.

62,5 millió év

Kréta

Kihalnak a dinoszauruszok. Kialakulnak az erszényes és a méhlepényes emlősök. A korszak első felét a nyitvatermők uralják, de megjelennek a zárvatermők is.

79 millió év

Jura

Ez a dinoszauruszok kora. Megjelennek a madarak. A nyitvatermők hatalmas erdőségei uralják a tájat. Legjellemzőbbek a cikászok, fenyők, páfrányfenyők, mocsárciprusok.

58 millió év

Triász

A korszakot a mészvázias moszatok uralják. Jellemzőek a szágópálmák és a páfrányfenyők. A dinoszauruszok minden élőhelyet benépesítenek. Megjelennek az emlősök.

48 millió év

Perm

A tengeri gerinctelen fajok 90%-a kihal. 20-30 m-es ősták fejlődnek ki. A korszakot a hüllők uralják. Megjelennek az első nyitvatermők és az emlősszerű hüllők is.

48 millió év

Karbon

A korszakot hatalmas mocsárerdők jellemzik. Dús növényvilág, hatalmas izeltállatok és kétélűek népesítik be a szárazföldet. Megjelennek a hüllők.

60 millió év

Devon

Megjelennek a páncélos őshalak. A szárazföldet meghódítják a korpafűvek, a zsurlók és a páfrányok. Ugyanakkor az állatvilág is megjelenik a szárazföldön.

57 millió év

Szilur

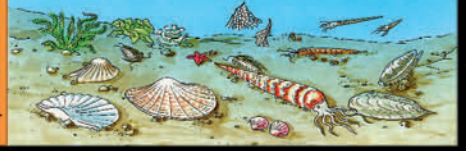
A korszak kezdetén a tengeri fajok 60%-a kihal. Megjelennek az első koralltörzsek és a csontos halak. Megjelennek az első szárazföldi növények, a mohák és az ősharasztok.

28 millió év

Ordovicium

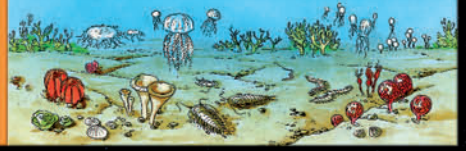
Kialakul az állatok meszes, szilárd váza. Megjelennek az ősi előgerinchúrosok. Kifejlődnek a szárazföldi életmódhoz rövid ideig alkalmazkodó barnamoszatok.

44 millió év

Kambrium

Megjelennek a moszatok, szivacsok, csalánozók, férgék, puhatestűek, rákok és tüskésbőrűek. A korszak legjellemzőbb állatai a háromkaréjú ősrákok.

54 millió év

Prekambrium

3,5 milliárd éve megjelennek az első baktériumszerű élőlények, 1,7 milliárd éve pedig az első sejtmaggal rendelkező egysejtűek. 500-600 millió éve kialakultak az első többsejtűek.

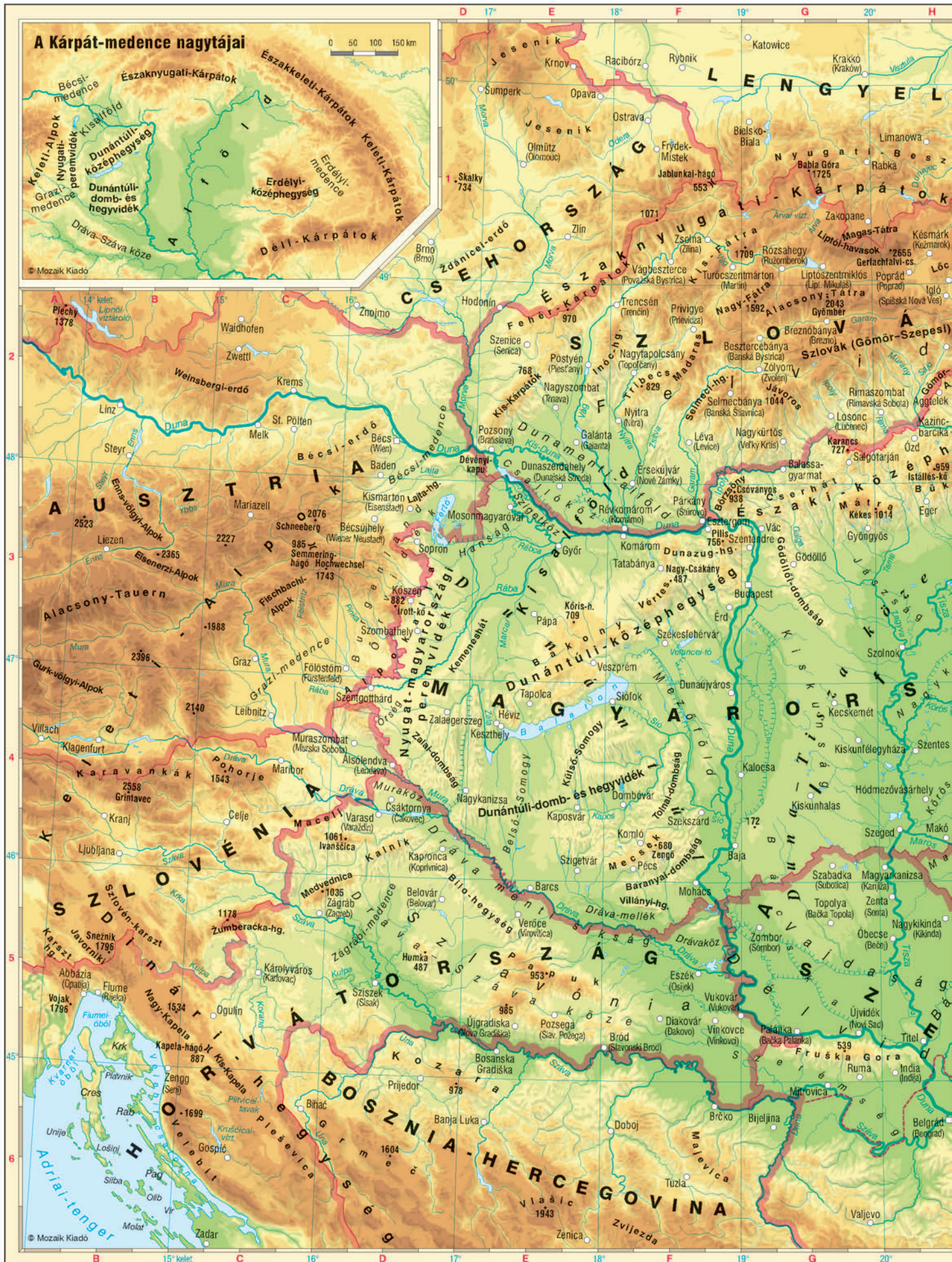

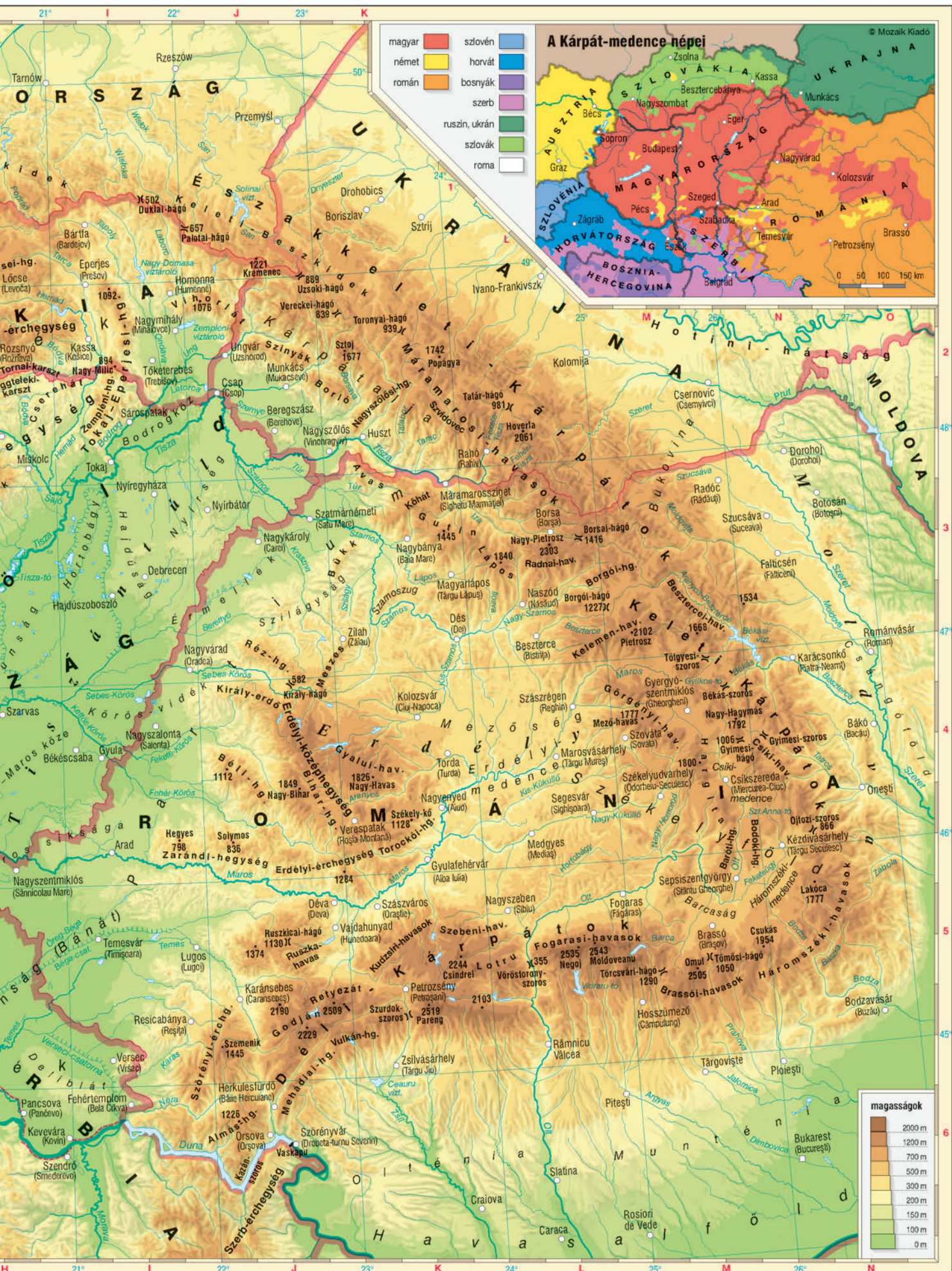
542 millió év

Az élővilág egyszerűsített törzsfa
Az ábra bemutatja a fontosabb élőlénycsoportok származását és kialakulásuk idejét.

A törzsfa ábrázolt ágak eltérő vastagsága az adott korszakban élő csoportok fajsámát, illetve annak csökkenését, növekedését mutatja.

A Kárpát-medence domborzata

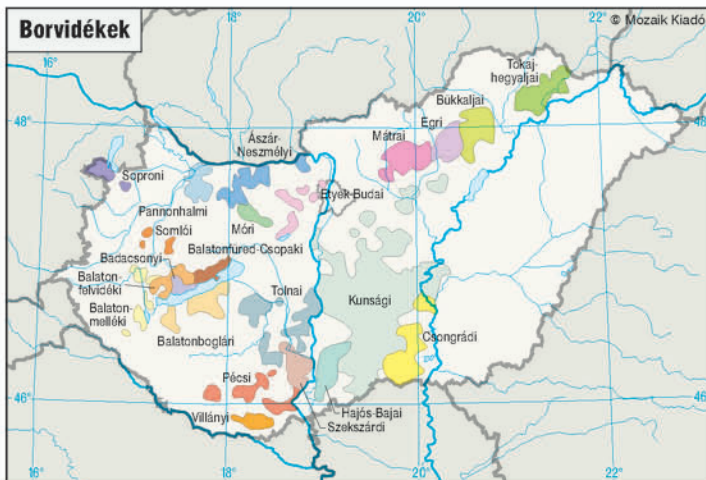
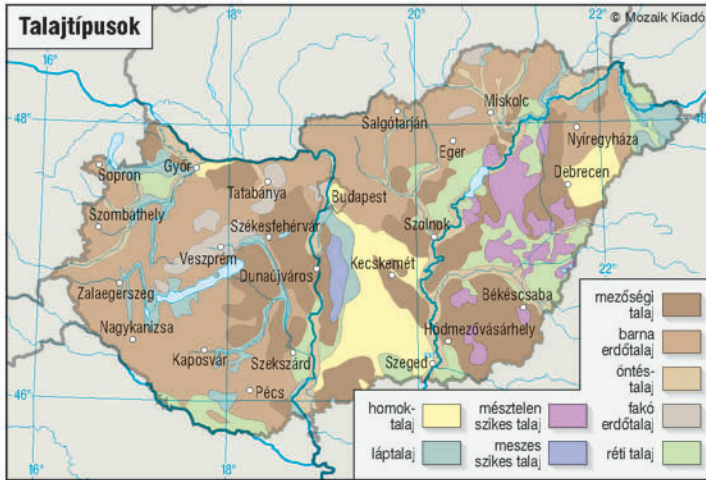

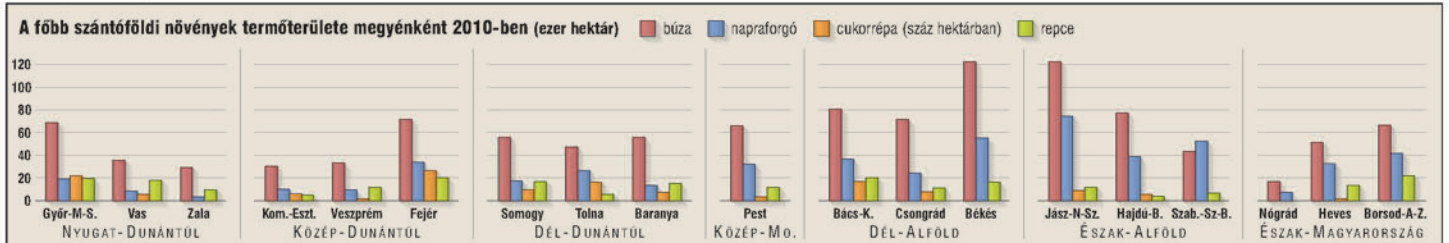
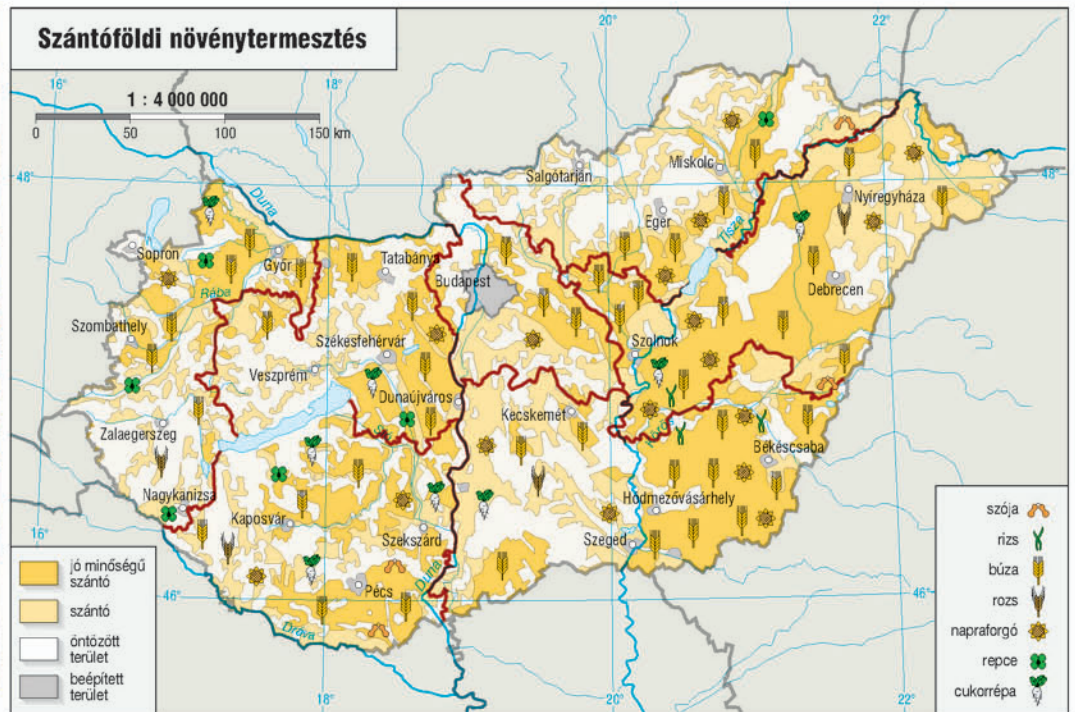
Magyarország mezőgazdasága

1 : 6 000 000

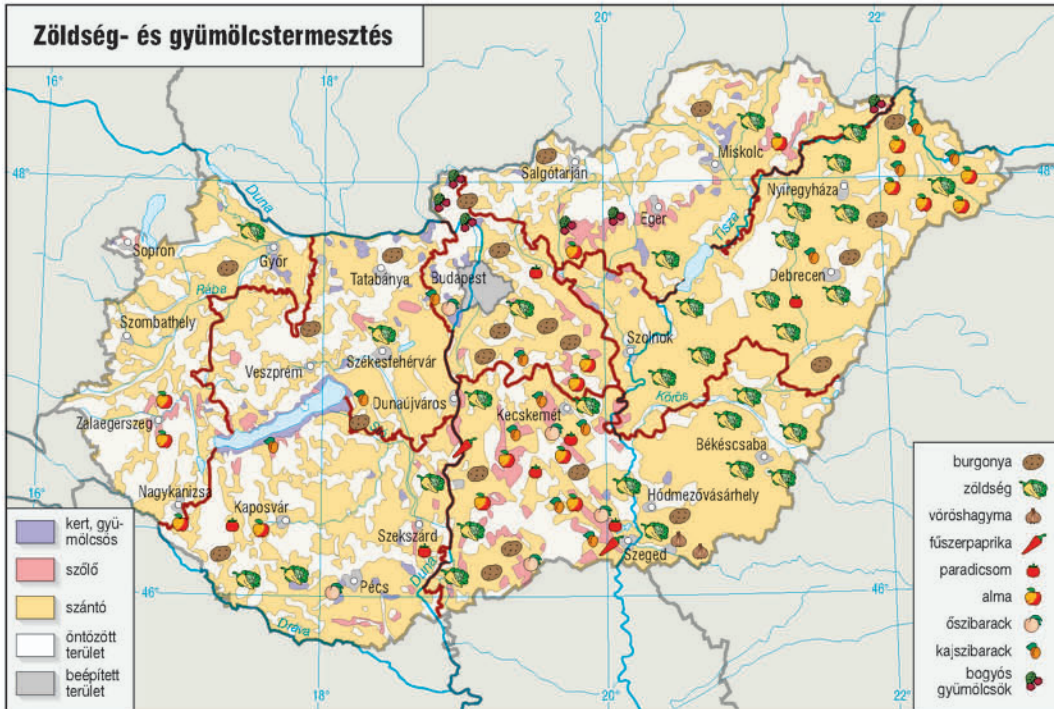
0 50 100 150 km

Búza, napraforgó, repce

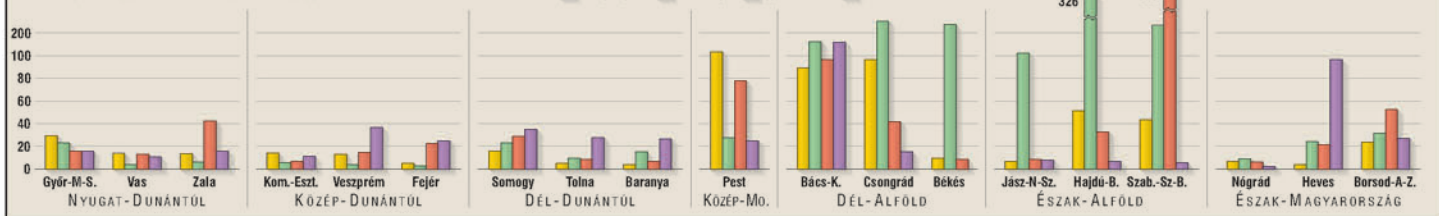
Zöldség- és gyümölcsstermesztés

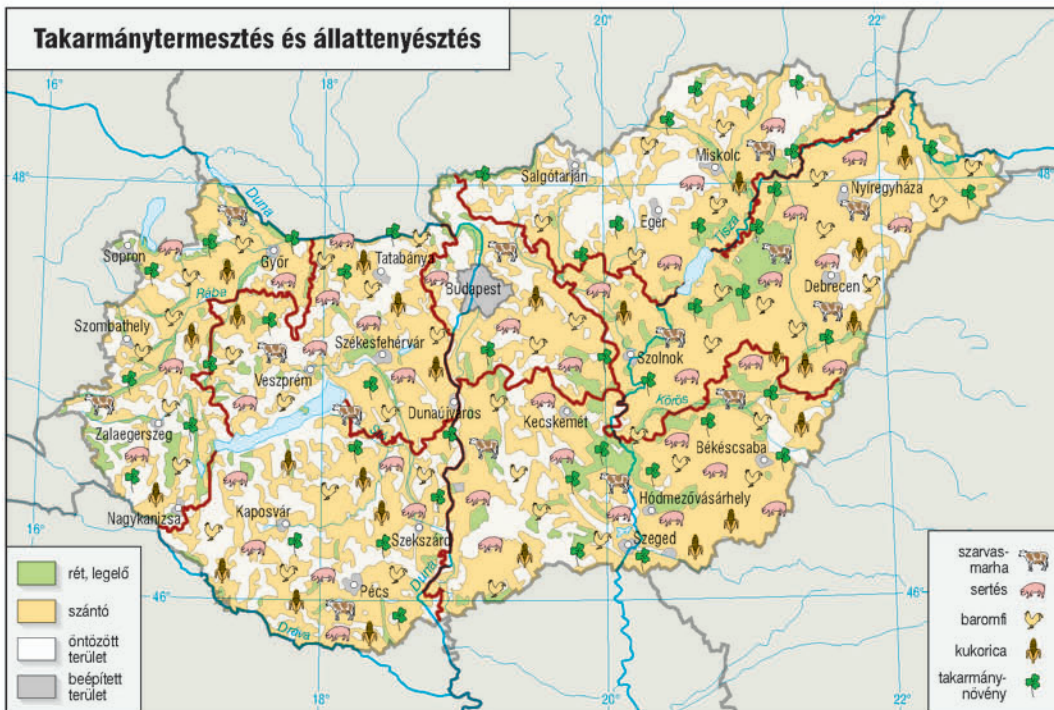
Zöldségfélék, alma, szőlő

- burgonya
- zöldség
- vörshagyma
- fűszerpaprika
- paradicsom
- alma
- őszibarack
- kajszibarack
- bogyós gyümölcsök

Zöldség-, és gyümölcsstermesztés megyénként 2010-ben (ezer tonna)

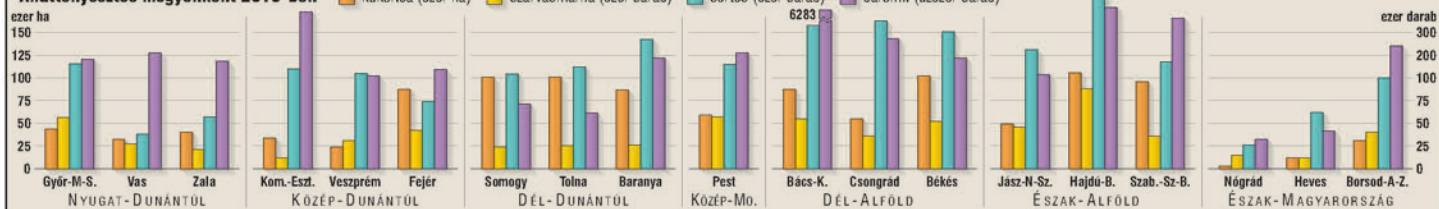

Takarmánytermesztés és állattenyésztés

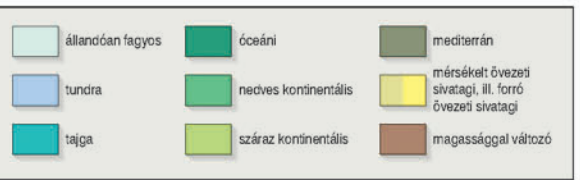
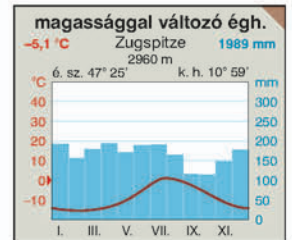
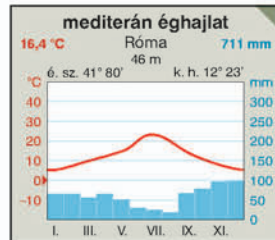
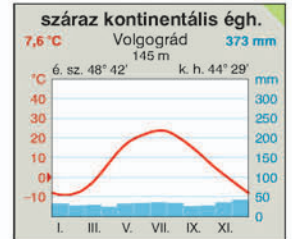
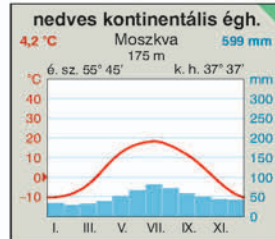
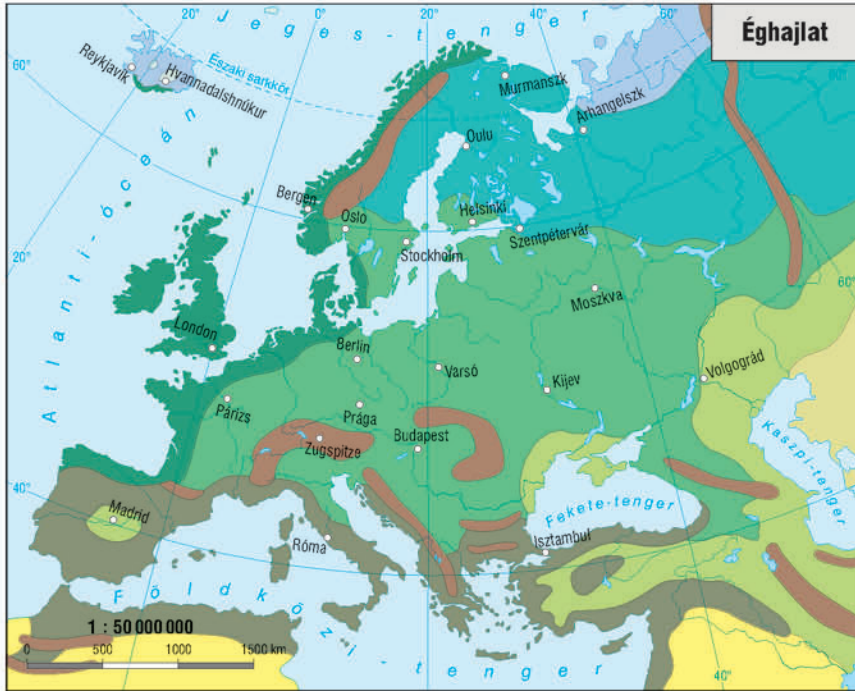
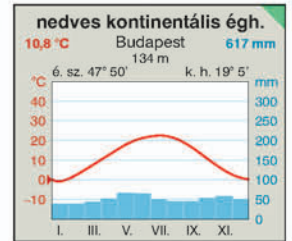
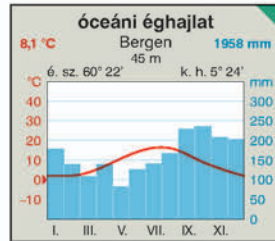
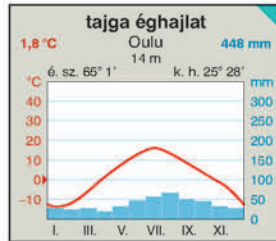
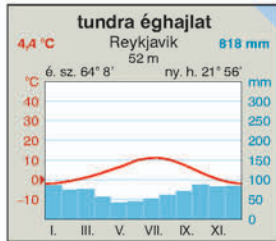
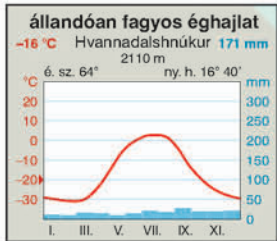

Kukorica, szarvasmarha, házikacsa

Állattenyésztés megyénként 2010-ben

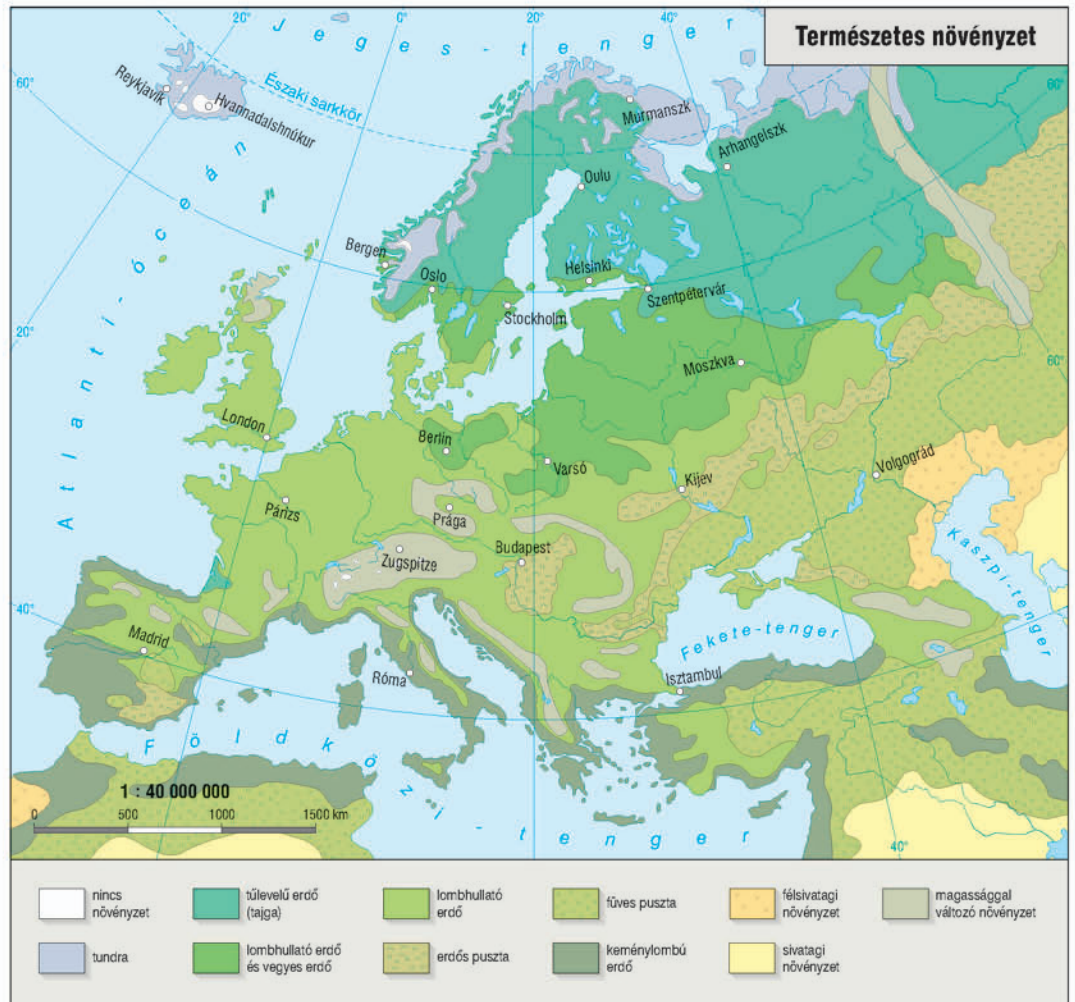
Európa éghajlata és természetes növényzete

Tülevélű erdő a Finn-tóvidéken

Magassággal változó növényzet az Alpokban

Európa talajtípusai és mezőgazdasága

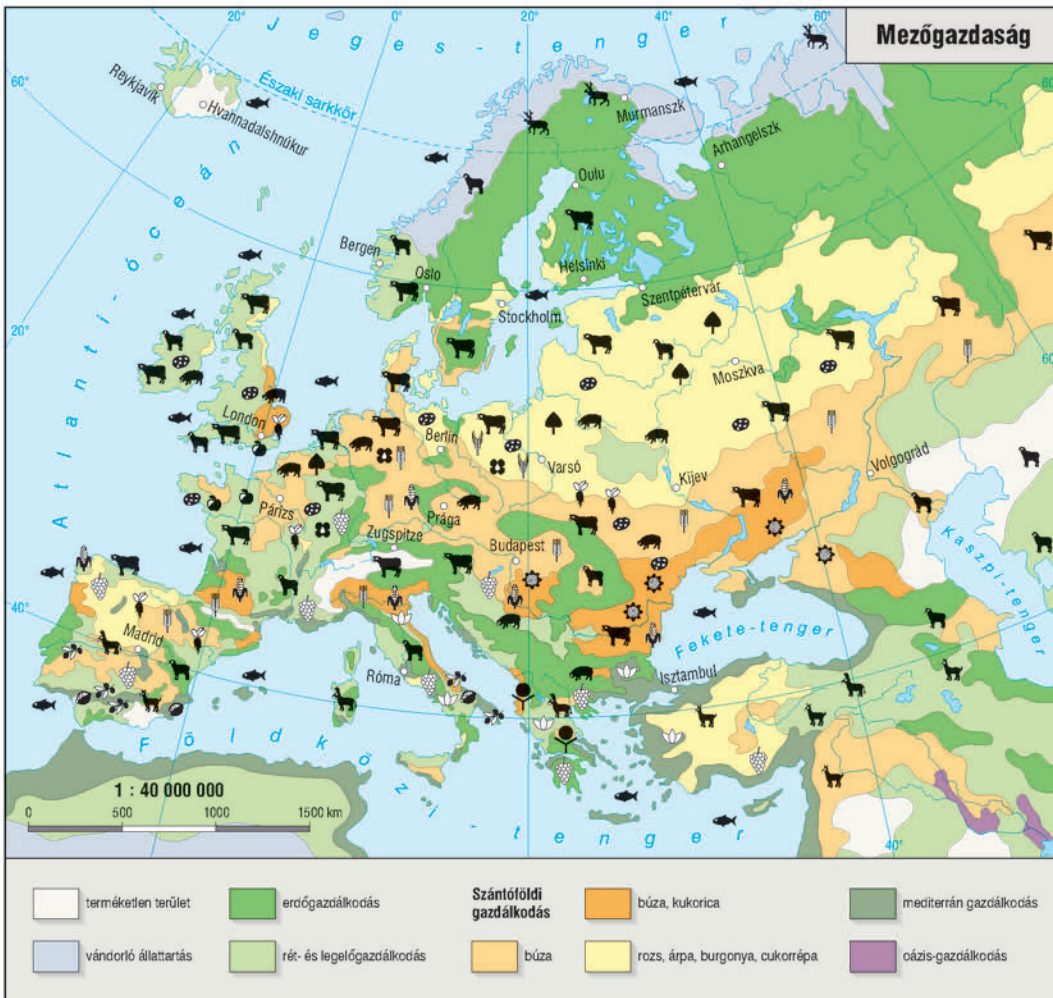
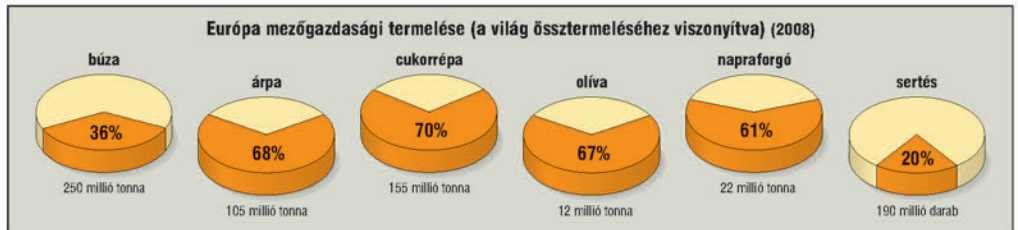
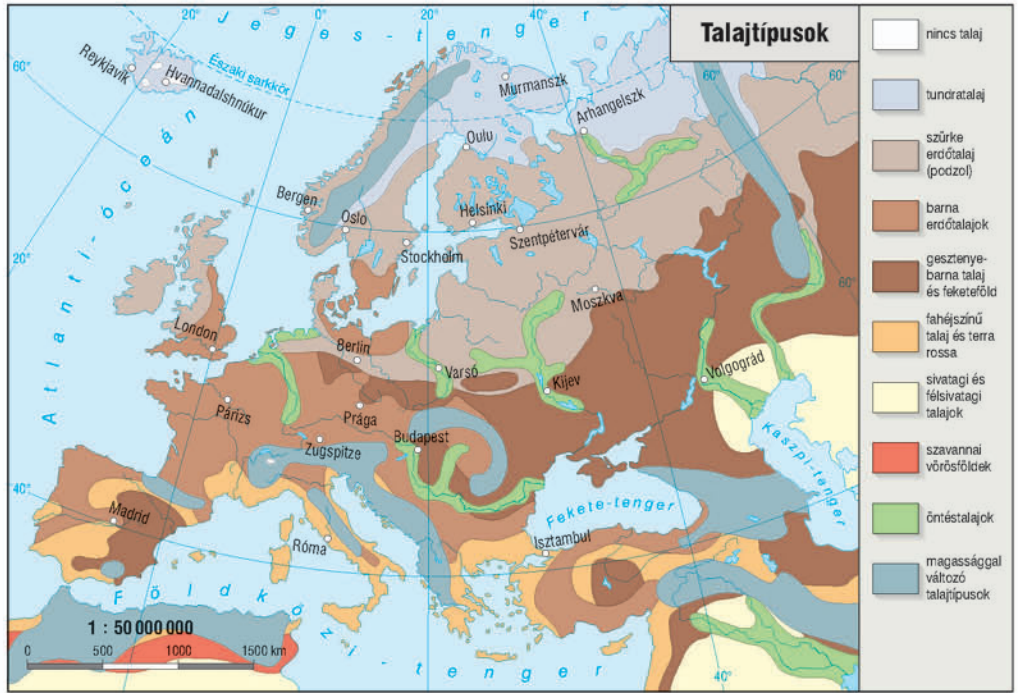
Alpesi állattartás

Szőlőültetvény

Mediterrán olajfaültetvény

Búzatábla

Cukorrépa, olivabogyó, zöldségfélék

Tipikus tájak – mezőgazdaság

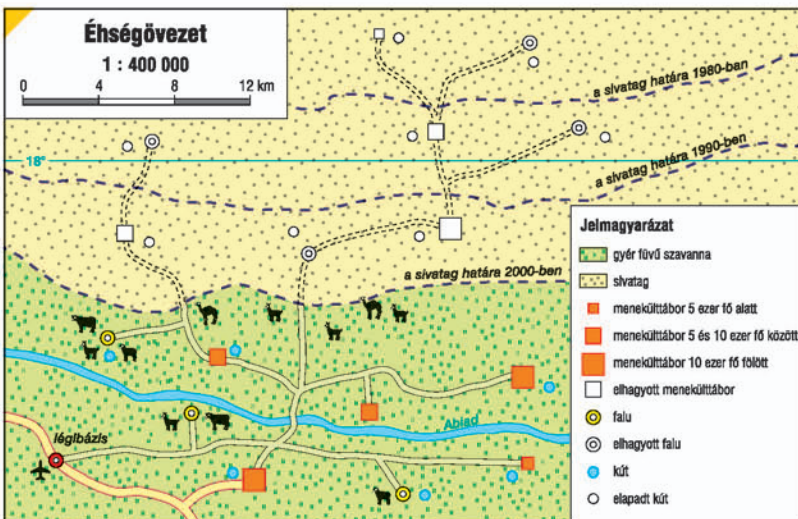
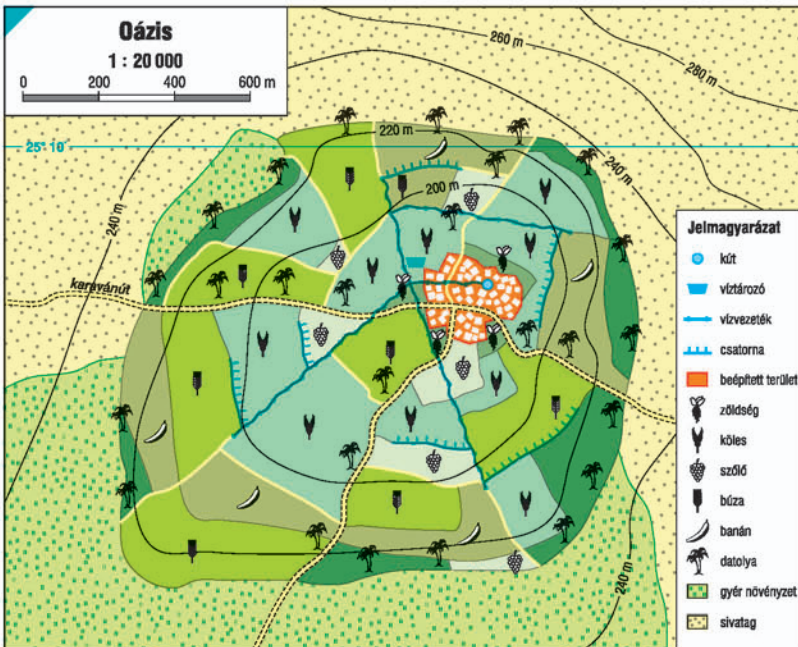
Oázis

Oázis

Mediterrán üdülőövezet

Éhségövezet

Éhségövezet

Mediterrán üdülőövezet

Tipikus tájak – mezőgazdaság

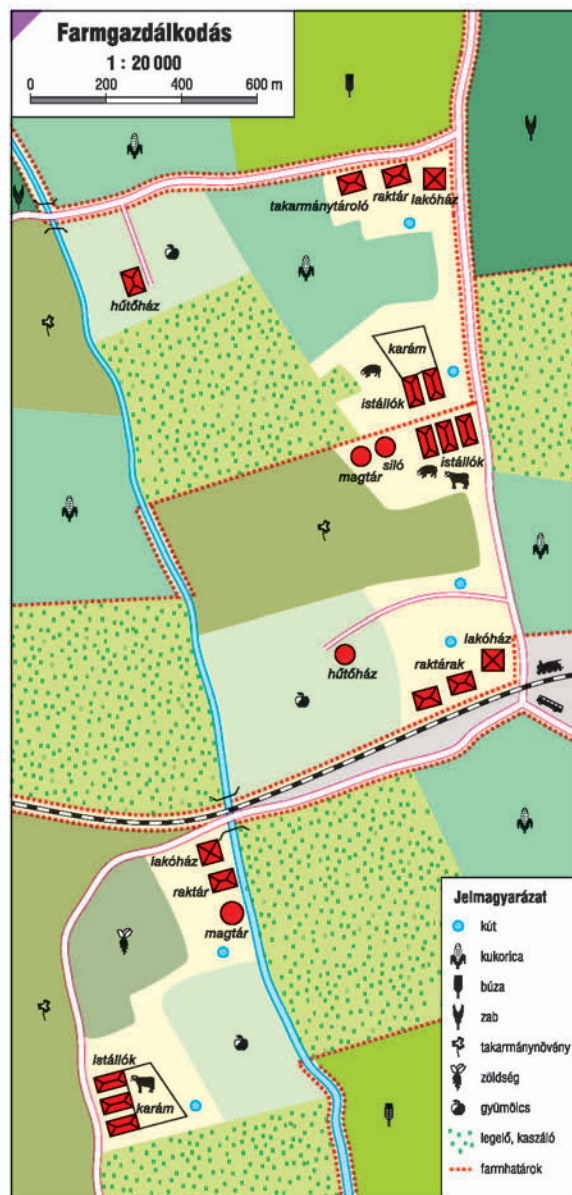
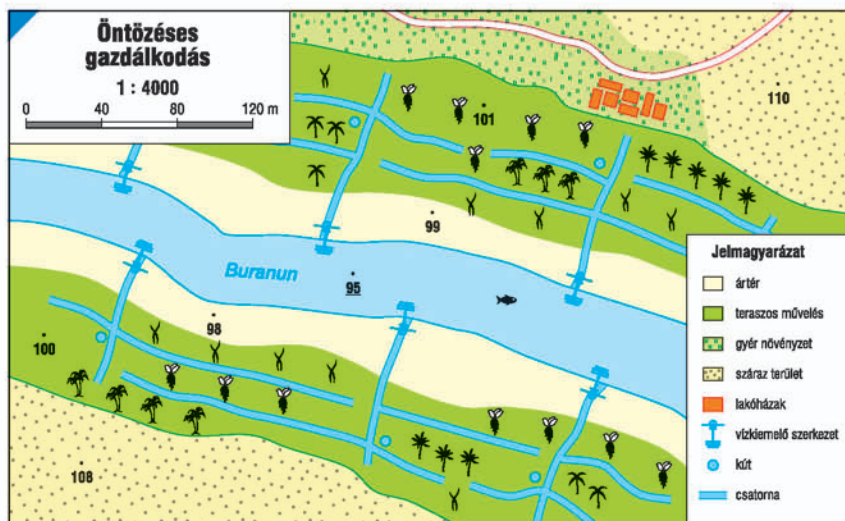
Öntözéses gazdálkodás

Öntözéses gazdálkodás

Farmgazdálkodás

Ültetvényes gazdálkodás

Ültetvényes gazdálkodás

Farmgazdálkodás

KÁRPÁT-MEDENCE

8

MAGYARORSZÁG

10

EURÓPA

28

ÁZSIA

46

AFRIKA

58

ÉSZAK- ÉS DÉL-AMERIKA

64

AUSZTRÁLIA

76

A FÖLD DOMBORZATA

78

A SARKVIDÉKEK

80

A VILÁG ORSZÁGAI

86

TIPIKUS TÁJAK

94

Tartalomjegyzék	1	Az Appennini- és a Balkán-félsziget	40	Észak- és Dél-Amerika országai	72
Csillagászat	2	Közép-Európa	42	Az Amerikai Egyesült Államok	74
Kontinensvándorlás. A Föld és a légkör szerkezete	4	Kelet-Európa	44	Az Amerikai Egyesült Államok államai és ipara	75
Az élet fejlődése	5	Európa környezeti állapota és energetikai rendszere	45	▶ Ausztrália és Óceánia	76
Tájékozódás	6	▶ Ázsia domborzata, vizei és ásványkincsei	46	Ausztrália és Óceánia tematikus térképei	77
Térképészeti alapfogalmak	7	Ázsia éghajlata és természetes növényzete	48	▶ A Föld domborzata és vizei	78
▶ A Kárpát-medence domborzata és vizei	8	Ázsia talajtípusai és mezőgazdasága	49	▶ A sarkvidékek	80
▶ Magyarország domborzata, vizei és ásványkincsei	10	Ázsia országai	50	Földrengések, vulkánosság, lemezmozgások	80
Magyarország közigazgatása, közlekedése és ipara	12	Észak-Ázsia	52	A földrészek és az óceánok szerkezete	81
A Nyugat-, a Közép-, és a Dél-Dunántúl	14	Dél-Ázsia	54	A földrészek évi középhőmérséklete	82
közigazgatása, közlekedése és ipara	14	Délnyugat-Ázsia	56	és a tengeráramlások	82
Észak-, Közép-Magyarország és az Észak-Alföld	16	Japán	57	Mezőgazdasági termelési típusok a Földön	82
közigazgatása, közlekedése és ipara	16	▶ Afrika domborzata, vizei és ásványkincsei	58	A földrészek januári és júliusi csapadékmennyisége	83
A Dél-Alföld közigazgatása, közlekedése és ipara	18	Afrika középhőmérséklete és csapadékmennyisége	59	és állandó szélrendszerei	83
Magyarország nagyobb tavai	19	Afrika éghajlata és természetes növényzete	60	A földrészek éghajlata és a földrajzi övezetesség	84
Településtípusok szerkezet és funkció szerint	20	Afrika talajtípusai és mezőgazdasága	61	A földrészek természetes növényzete	85
Budapest	21	Afrika országai és ipara	62	▶ A világ országai	86
Magyarország időjárása és éghajlata	22	Afrika népsűrűsége és népszaporulata	63	Emberfajták a Földön	88
Magyarország mezőgazdasága	24	▶ Észak- és Közép-Amerika domborzata	64	Vallások a Földön	89
Magyarország környezeti állapota	26	és ásványkincsei	64	A földrészek népsűrűsége	90
Magyarország természetvédelme és idegenforgalma	27	Észak- és Közép-Amerika középhőmérséklete	65	A világ országainak természetes szaporulata	90
▶ Európa domborzata, vizei és ásványkincsei	28	és csapadékmennyisége	65	A születéskor várható élettartam a világ országaiban	91
Európa éghajlata és természetes növényzete	30	Észak- és Közép-Amerika éghajlata	66	Nyelvek a Földön	91
Európa talajtípusai és mezőgazdasága	31	és természetes növényzete	66	A Föld környezeti állapota	92
Európa országai	32	Észak- és Közép-Amerika talajtípusai	67	Ökológiai lábnyom	93
Az Európai Unió gazdasága és népessége	34	és mezőgazdasága	67	Időzónák a Földön	93
Észak-Európa	36	Dél-Amerika domborzata és ásványkincsei	68	▶ Tipikus tájak – természetföldrajz	94
Az Egyesült Királyság és Írország	37	Dél-Amerika középhőmérséklete	69	Tipikus tájak – mezőgazdaság	96
Franciaország és a Benelux államok	38	és csapadékmennyisége	69	Tipikus tájak – ipar	98
A Pireneusi (Ibériai)-félsziget	39	Dél-Amerika éghajlata és természetes növényzete	70	Tipikus tájak – ipar	98
		Dél-Amerika talajtípusai és mezőgazdasága	71	Névmutató	100

AZ ATLASZT ÖSSZEÁLLÍTOTTA:

Mészárosné Balogh Ágnes
szakértő

SAKÉRTŐ:

Makádi Mariann
főiskolai docens

LEKTORÁLTÁK:

Dr. Karancsi Zoltán
tanszékvezető egyetemi docens

Dr. Pál Ágnes
egyetemi magántanár

NYELVI LEKTOR:

Szőts Éva

FELELŐS SZERKESZTŐ:

Nagyimihály Máttyás

TIPOGRÁFIA:

Reményfy Tamás

BORÍTÓTERV:

Szőke András

MŰSZAKI SZERKESZTŐK:

Horváth Péter
Ludman Imre
Nagy Zoltán
Szentirmai Péter
Szőke András
Végh Gyula

ILLUSZTRÁCIÓK:

Gönczi Anikó
(85. oldal)
Márffy János
(Borító, 2–5. oldalak)
Molnár Mónika
(6–7.; 78–81.; 105. oldalak)

Ázsia térképeit szakmailag ellenőrizte: Dr. Horváth Gergely főiskolai tanár. Kirendelt szakértők:

Minden jog fenntartva, beleértve a sokszorosítás, a mű bővített, illetve rövidített változata kiadásának jogát is. A kiadó írásbeli hozzájárulása nélkül sem a teljes mű, sem annak része semmiféle formában nem sokszorosítható.